

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KEMAL KAHRAMAN/TÜRKİYE

(Başvuru no. 39857/03)

KARAR

STRAZBURG

22 Temmuz 2008

İşbu karar AIHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USULİ İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 39857/03 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Ali Kahraman ve Kemal Kahraman'ın ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 17 Kasım 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından H. Tuna tarafından temsil edilmiştir.

Başvuranlar AİHS'nin 3. ve 6. maddeleri çerçevesinde gözetim altında iken kötü muamele gördükleri ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde adil yargılanmadıklarını ileri sürmüşlerdir.

3 Ekim 2006'da AİHM başvuru kısmen kabuledilemez bulmuş, Ali Kahraman'ın şikayetlerini reddetmiş, Kemal Kahraman'ın kötü muamele iddialarını Hükümet'e tebliğ etmiştir. Bundan sonra bu davayla ilgili Kemal Kahraman tek başvurudur.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran Kemal Kahraman, 1972 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

10 Haziran 1999'da IBDA-C (İslami Büyükdoğu Akıncılar Cephesi) üyesi olduğundan şüphelenmesi nedeniyle İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi polis memurları tarafından yakalanmıştır. İstanbul'da barların ve kulüplerin bombalandığı ve zarara neden olan üç farklı olaya dahil olduğuna inanılmaktadır. Polis, başvuranın ikamet ettiği yerde bomba yapımına ilişkin talimatlar, gerekli malzemeler ve patlayıcılar ve başvuranı, Kalaşnikof tüfek taşıyan örgütün bayrağına sarılmış olarak gösteren fotoğraflar bulmuştur. Başvuran, polis tarafından sorgulanırken gözlerinin bağlandığını ve kötü muameleye maruz bırakıldığını ileri sürmüştür. Özellikle, polis memurları tarafından kollarından asılmış (ters askı), üzerine hortumla soğuk su tutulmuş ve dövülmüştür. Bu nedenle, aleyhinde yapılan suçlamaları kabul ettiği ifadeleri imzalamak durumunda bırakılmıştır.

14 Haziran 1999'da İstanbul DGM önüne çıkarılmıştır. Polis gözetiminde verdiği ifadeleri inkar etmiş ve bu ifadelerin kendisinden işkence altındayken alındığını ileri sürmüştür.

Aynı gün, İstanbul Adli Tıp Kurumu doktoru tarafından muayene edilmiştir. Sağlık raporunda; sol üst kolunda 2 cm'lik bir çürük, sağ üst kolunun üst kısmında 1.5 cm'lik bir çürük, sağ dirseğinde 2 cm'lik hiperemik, sol üst kolunun iç kısmında 1.5 cm'lik bir çürük, sol dirseğinde 1 cm'lik kabul bağlamış yara, sırtta ve kollarda ağrı şikayetleri kaydedilmektedir. Doktor, raporunda başvuranın polis tarafından gözetim altında tutulduğu sırada kollarından asıldığına, dövüldüğüne ve tehdit edildiğine ilişkin şikayetlerini kaydetmiştir. Bu nedenle, başvuranın, iki gün süresince işinden alıkonulacak şekilde fiziksel şiddet gördüğü sonucuna varmıştır. Başvuran daha sonra, sorgu hakimi önüne çıkarılmış ve hakim tutuklanmasına karar vermiştir.

18 Eylül 1999'da Cumhuriyet Başsavcısı, İstanbul DGM'ye bir iddianame sunmuş ve başvuranı, IBDA-C üyesi olmakla suçlamıştır. Başsavcı, başvuranın örgüt aktivitelerine dahil

olmasını ve Devlet'in Anayasal düzenini bozma ve yerine teokratik rejimi getirme amacı gütmelerini gerekçe göstererek Ceza Kanunu'nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezası talep etmiştir.

Cezai kovuşturma sürecinde başvuran, İstanbul DGM'ye başvurarak polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde işkence gördüğünü ileri sürmüştür. Masum olduğunu iddia etmiş ve işkence görerek, evinin aranmasına ilişkin tutanak da dahil olmak üzere daha önce görmediği ifadeleri imzalamak durumunda bırakıldığını ve evinde bulunduğu iddia edilen materyallerin kendisine ait olmadığını belirtmiştir.

21 Mayıs 2002 tarihli savunmalarında başvuranın avukatı, kötü muamele izlerinin kaydedildiği 14 Haziran 1999 tarihli sağlık raporuna değinmiştir. İstanbul DGM'den, müvekkilini delil yetersizliği sebebi ile serbest bırakmasını talep etmiştir.

1 Ekim 2002'de DGM, başvuranı suçlu bulmuştur. Gerekçe olarak; polisin başvuranın ikamet ettiği yerden topladığı delilleri göstermiştir. Bu deliller; başvuranı silah taşıırken IBDA-C bayrağına sarılmış olarak gösteren fotoğraflar, kriminal uzman raporuna tetkik edildiği şekliyle bomba yapımında kullanılan malzemeler, başvuranın bir takım kağıtlar üzerinde bulunan ve bomba yapımına ilişkin talimatlar verdiğini gösteren el yazısı ve başvuranla birlikte suçlanan kişinin ifadelerinden oluşmaktadır. Bu nedenle başvuranın suçlu olduğuna ve müebbet hapis cezasına çarptırılmasına karar vermiştir.

7 Kasım 2002'de başvuranın avukatı, Yargıtay'a temyiz başvurusunda bulunmuştur. DGM'nin, savunmalarını göz ardı ettiğini ileri sürmüştür. 14 Haziran 1999 tarihli sağlık raporunu gerekçe göstermiş ve birinci derece mahkemesinin başvuranı suçlu bulurken, polisin işkence altında aldığı ifadelerle dayandığını ve ilgili ifadeler, dava dosyasına dahil edilmeden önce iddialarına ilişkin soruşturma yapılmadığını ileri sürmüştür. Bu nedenle mahkemeden, birinci derece mahkemesinin kararını iptal etmesini ve davayı yeniden görülmek üzere birinci derece mahkemesine göndermesini talep etmiştir.

23 Eylül 2003'de Yargıtay, temyizi reddetmiş ve İstanbul DGM'nin kararını onaylamıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde işkence gördüğü ve bu nedenle, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiği hususunda şikayette bulunmuştur

A. Kabuledilebilirlik

1. Tarafların görüşleri

(a) Hükümet

Hükümet, sözkonusu şikayetin AİHS'nin 35. maddesi bağlamındaki altı aylık süre ve iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralına uyulmamış olması nedeniyle kabuledilemez olduğunu belirtmiştir.

AİHM'nin, ilk başvuran Ali Kahraman'ın 3. madde bağlamındaki şikayetini, altı ay kuralına uymaması nedeniyle reddettiği 3 Ekim 2006 tarihli kabuledilebilirlik kararına atıfta bulunan Hükümet, mevcut başvuran Kemal Kahraman'ın şikayetlerinin de altı ay kuralına uyulmaması nedeniyle reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, iddia edildiği gibi tüketilecek hiçbir iç hukuk yolu bulunmadığı kabul edilse dahi başvuranın, bunu en geç İstanbul DGM'nin kararını verdiği 1 Ekim 2002 tarihine kadar anlamış olması ve başvurunun, 1 Nisan 2003'ten önce AİHM'ye yapılmış olması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvuran, 17 Kasım 2003'te şikayette bulunmuştur ve bu tarih, altı aylık zaman limiti dışındadır.

Hükümet ayrıca başvuranın, ilgili medeni ve idari hukuk yollarına başvurmaması nedeniyle iç hukuk yollarını da tüketmemiş olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın, kötü muamele iddialarına ilişkin Ankara İdare Mahkemesi'ne başvurarak İçişleri Bakanlığı aleyhinde tam yargı davası açma fırsatı olduğunu belirtmiştir.

(b) Başvuran

Başvuran, AİHS'nin 35/1 maddesi bağlamındaki altı aylık süre ve iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralına uymuş olduğunu iddia etmiştir. Yerel makamlar olan DGM ve Yargıtay önünde işkence iddialarını sunduğunu ancak, iddialarının soruşturulması için adım atılmadığını belirtmiştir. Bu nedenle, temyiz mahkemesinin kararını müteakiben, diğer bir deyişle, tüm iç hukuk yollarını tükettikten sonra ve altı aylık zaman içerisinde başvuruda bulunduğunu ileri sürmüştür.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM, Hükümet'in itirazlarının birinci bölümüne ilişkin, Ali Kahraman'ın 3. madde bağlamındaki şikayetlerinin altı aylık süre kuralına uyulmadığı için reddettiğini, Kemal Kahraman'ın şikayetlerini ise Hükümet'e bildirmeye karar verdiğini belirtmektedir. 3 Ekim 2006 tarihli kararda açıklandığı gibi, Ali Kahraman'ın birinci derece mahkemesi ve Yargıtay önündeki yargılamalarda şikayetlerini yinelememesi, AİHM'nin, Ali Kahraman'ın iç hukuk yollarının etkili olmadığına ilişkin iddiasında haklı olduğu kabul edilse dahi, İstanbul DGM'nin kararını verdiği tarihte sözkonusu yolların etkinliğini yitirmiş olduğunun farkında olması gerektiği kanısına varmasına yol açmıştır. Dolayısıyla, Ali Kahraman davasında, altı aylık süre İstanbul DGM'nin kararını verdiği tarihten itibaren işlemeye başlamıştır. Bunun nedeni, kötü muameleye ilişkin şikayetlerini itirazında belirtmemesi ve bu nedenle Yargıtay'ın sözkonusu şikayetleri incelememiş olmasıdır.

Ancak, mevcut başvuran Kemal Kahraman adli makamların tekrar tekrar kendisini kötü muameleye maruz bırakan polis memurları aleyhinde harekete geçmelerini ve polisin kendisinden aldığı ifadeyi göz önüne almamalarını talep etmiştir. Ayrıca, şikayetlerini Yargıtay önünde yinelemiş ve başvurusunu, Yargıtay kararından itibaren altı ay içerisinde yapmıştır. Bu koşullar altında AİHM, Kemal Kahraman'ın AİHS'nin 35/1 maddesi bağlamındaki altı aylık zaman limitine uyduğu kanısındadır.

AİHM, Hükümet'in itirazlarının medeni ve idari hukuk yollarının tüketilmemesi hususundaki ikinci bölümüne ilişkin, benzer davalarda daha önce de Hükümet'in ön itirazlarını incelemiş ve reddetmiş olduğunu yinelemektedir (bkz., *Karayığit/Türkiye* (karar), no. 63181/00, 5 Ekim 2004, ve *Aksoy/Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları* 1996-VI, paragraflar 51-52). Mevcut davada, yukarıda kaydedilen başvurularda olduğu sonuçlardan farklı bir sonuca varmak için gerekçe görmemektedir.

Bu koşullar altında AİHM, Hükümet'in ön itirazlarını reddetmektedir.

AİHS'nin 35/3 maddesi gereğince başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da başvuruda kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını belirtmektedir. Bu nedenle başvuru, kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Başvuran, polis tarafından gözaltında tutulduğu süre içerisinde kollarından asıldığını (“ters askı”), üzerine hortumla soğuk su tutulduğunu ve dövüldüğünü ileri sürmüştür.

Hükümet, başvuranın şikayetlerinin dayanaktan yoksun olduğunu belirtmiştir.

AİHM öncelikle AİHS'nin 3. maddesinin demokratik bir toplumun en temel değerlerini muhafaza ettiğini hatırlatır. Bu madde, koşullar ve kurbanın tutumuna bakılmaksızın insanlık dışı ve onur kırıcı muamele veya cezayı mutlak ifadelerle yasaklar.

Ayrıca AİHM, bir kişinin sağlıklı olarak gözaltına alınıp tahliye olduğunda yaralanmış olduğu görüldüğünde sözkonusu yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama getirmenin ve başvuranın iddialarına, özellikle de bunlar tıbbi raporlarla desteklenmişse, şüphe getirecek deliller ortaya koymanın, devletin görevi olduğunu yineler.

Ayrıca, kötü muamele iddiaları uygun delillerle desteklenmelidir. AİHM, kanıtları değerlendirirken “makul şüphenin ötesinde” kanıt standardını uygulamaktadır. Ancak bu tür kanıtlar yeterince güçlü, açık ve anlamlı çıkarımların veya çürütülemeyen benzer karinelerin varlığı ile ortaya konabilir. Ayrıca, 3. madde kapsamında iddiada bulunulduğu durumlarda AİHM, titiz bir inceleme yapmalıdır.

Başvuran, polis tarafından gözaltında tutulmasının sona ermesini müteakiben İstanbul Adli Tıp Kurumu doktorunca muayene edilmiştir. Doktor, raporunda başvuranın şikayetlerini kaydetmiş ve başvuranın vücudunda hiperemi, zedelenme, kabuk bağlamış yara ve kollarda ağrı gibi yaralanmalar tespit etmiştir. Başvuranın fiziksel şiddete maruz kaldığı ve bunun, kendisini çalışmaktan iki gün alıkoyduğu sonucuna varmıştır. AİHM, sözkonusu yaralanmaların, başvuranın polis memurları tarafından kollarından asıldığına ve dövüldüğüne ilişkin iddialarını doğruladığı kanısındadır. Bu nedenle, 3. madde kapsamında incelenecek kadar ciddi niteliktedirler.

Hükümet, başvuranın vücudunda gözlemlenen yaralanmalar için açıklamada bulunmamıştır. Ayrıca sağlık raporuna itiraz etmemiş veya sözkonusu yaralanmaların, başvuranın yakalanmasından önceki döneme tekabül ettiğini ileri sürmemiştir.

AİHM, sözkonusu muamelenin ciddiyeti hususunda, bu alandaki içtihadı bağlamında, kötü muamelenin şeklinin işkence olarak kabul edilip edilemeyeceğine karar vermek için, bu kavram ile insanlık dışı ya da alçaltıcı muamele arasında 3. maddede ortaya konan ayrıma dikkat etmesi gerektiğini yinelemektedir. AİHS'nin, kavramlar arasında ayrım yaparak, çok ciddi ve acımasız sıkıntıya yol açan kasıtlı insanlık dışı muameleye özellikle dikkat çekmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda AİHM, başvuranın polis memurlarınca şikayet konusu muameleye kendisinden ifade alınması amacı güdülerek maruz bırakıldığı kanısındadır. Bu koşullar altında AİHM, bu eylemin özellikle ciddi, zalimce ve acı ve sıkıntı yaşanmasına neden olabilecek kadar ileri derecede olduğu sonucuna varmaktadır. Bu nedenle, sözkonusu kötü muamele şeklinin, AİHS'nin 3. maddesi bağlamında ancak işkence olarak tanımlanabileceği sonucuna varmaktadır.

Dava koşullarını bütün olarak göz önünde tutan ve başvuranın gözaltında tutulduğu sırada maruz kaldığı sıkıntıların nedenine ilişkin Hükümet'in makul bir açıklama yapmamasını dikkate alan AİHM, bu yaralanmaların sorumluluğu Hükümet'e ait olan işkence sonucu oluştuğu kanısına varmıştır.

Sonuç olarak AİHS'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

VII. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tazminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, meblağ belirtmeksizin AİHM'den kendisine manevi tazminat ödenmesine karar vermesini talep etmiştir. Ayrıca, yerel davalarda maruz kaldığı maddi zarar için 2,000 Türk Lirası (TRY – yaklaşık 1,000 Euro (EUR)) talep etmiştir.

Hükümet, manevi tazminat için meblağ belirtmemiş olması nedeniyle başvurana tazminat ödenmemesi gerektiğini belirtmiştir.

AİHM, tespit edilen ihlal ve talep edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı bulunmadığını kaydetmektedir. Ancak, 3. maddenin başvuranın mağdur olmasına yol açacak şekilde ciddi biçimde ihlal edildiğini göz önüne alarak ve hakkaniyet temelinde, başvurana manevi tazminat olarak 15,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran ayrıca AİHM önünde temsil edilmek üzere kendisi ve Ali Kahraman'ın ödedikleri avukat ücretleri için 5,500 EUR talep etmiştir. Bu bağlamda, yasal temsilcisinin hazırladığı 12.5 saatlik yasal çalışmayı gösteren bir tarife ve masraf ve harcama listesi sunmuştur. Ayrıca kırtasiye, posta ve çeviri ücretleri için 394 YTL (yaklaşık 200 EUR) talep etmiştir.

Hükümet, talep edilen meblağın haklı görülemeyeceğini ve masrafların gerekli oldukları için yapılmadıklarını ileri sürmüştür.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. Mevcut davada, kendisine

sunulan bilgileri ve yukarıda kaydedilen kriterleri göz önüne alan AİHM, önünde görülen davalar için 1,500 EUR tazminat ödenmesini uygun bulmaktadır.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM

1. Başvurunun kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvuran Kemal Kahraman'a aşağıda kaydedilen meblağların *ödenmesine*;
 - (i) Manevi tazminat olarak 15,000 EUR (on beş bin Euro) ve ödenebilecek her tür vergi;
 - (ii) Yargılama masraf ve giderleri için 1,500 EUR (bin beş yüz Euro) ve başvurana uygulanabilecek her tür vergi;

(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 22 Temmuz 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.